

”Kun to, der dør”

Anmeldelse af Nationalmuseets udstilling VIKING

Udstillingen VIKING kan opleves i Egtmonthallen på Nationalmuseet fra 22.06 -17.11.2013. Udover verdens længste vikingskib, Roskilde 6, rummer udstillingen genstande fra 12 europæiske lande. Udstillingens fokus er krigsskibet og undertemaerne af skibet. VIKING er en moderne udstilling, der blandt andet gør brug af et utal af fladskærme, touch screens og et interaktivt spil. VIKING er produceret i samarbejde mellem Nationalmuseet, The British Museum og Museum für Vor- und Frühgeschichte Staatliche Museen zu Berlin.

Udstillingsrummet

Idet dørene indtil udstillingen lukker bag mig, forsvinder alt lys, og i nogle sekunder er det sort nat. Jeg står helt stille og nøjes med at lytte, mens øjnene vænner sig til mørket. Lyden af bølger kan høres svagt, idet udstillingsrummet toner frem. Egtmonthallen er transformeret til en korridor med sorte vægge. Korridoren snor sig, så jeg ikke kan se, hvad der venter mig om hjørnet, men væggen lige foran mig er forsynet med et lille vindue, der afslører, at Roskilde 6 venter længere inde i udstillingen.

Korridoren leder mig og de andre besøgende igennem rummet, og nu brydes mørket af flere oplyste montre, som vi simultant lokkes imod. I en af de første montere ligger skålfornede fibler fra Ukraine, Irland, Norge, Danmark, Sverige, Rusland og Finland. Det er utroligt, at denne genstandstype er så ensartet over så stort et område. Kun eksemplarerne fra Finland skiller sig lidt ud, fordi deres omrids er cirkulært.

Udstillingsrummet leder mig op af en trappe til en platform. På vejen op kryber en kold luft ind over mig, men om det er kulden eller det imponerende syn, der giver mig lidt gåsehud er usikkert, måske er det begge dele?

Verdens længste vikingskib

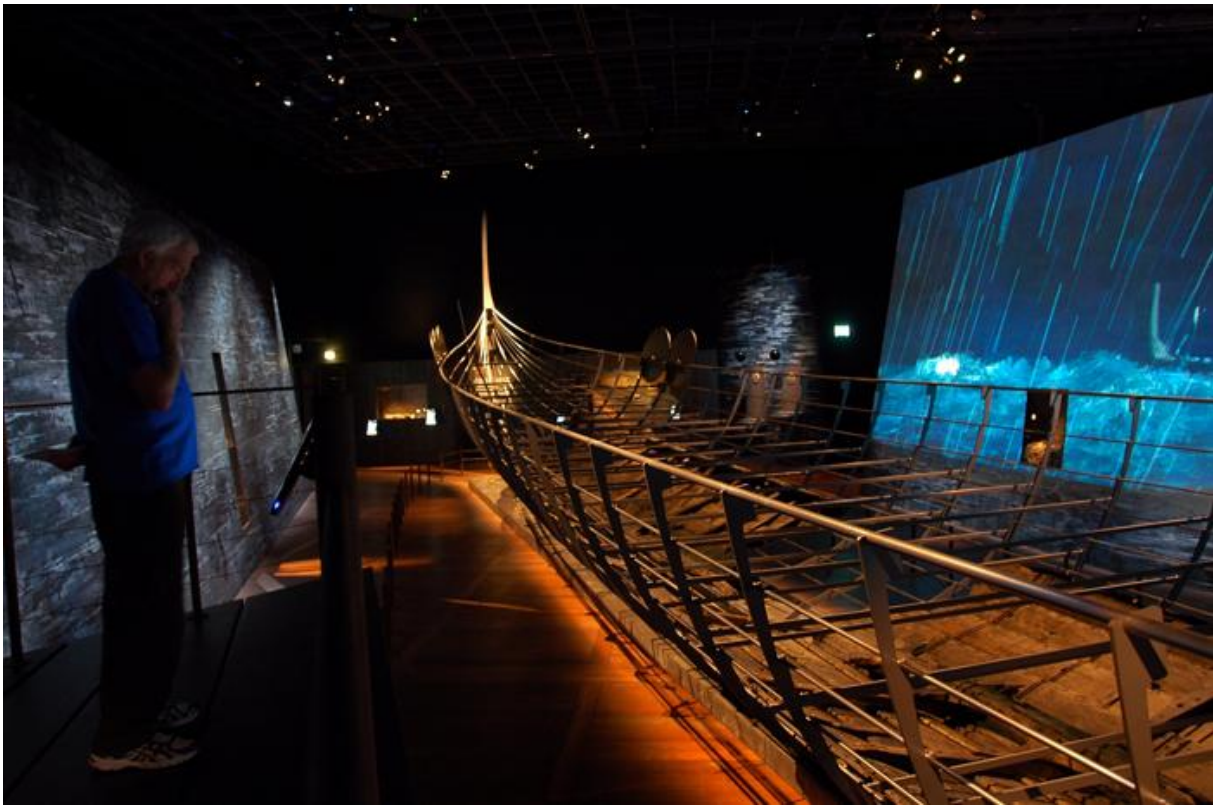
For mine fødder ligger Roskilde 6. Skibet er fundet lige under Museumsøen i Roskilde havn i 1996/1997. Det er ca. 36 m langt, 3,5m bredt og har plads til 100 mand og 78 årer. Skibet er dateret til efter 1025 ved dendrokronologi. Kun 20% af skibet eksisterer i dag, men i udstillingen er opført et skelet af metal, der viser skibet i sin oprindelige størrelse. På denne metal-rig er på et

par meter monteret skjolde, og foran dette er opsat et lille lærred. Bag skibet er et lærred, der er næsten lige så langt som selve skibet. Det store lærred viser en illustration af havet, men da jeg tror, der er mere end det i vente sætter jeg mig på et lille podie. I det trygge kølige mørke betragter jeg skib og hav så længe, at jeg næsten tror, jeg er ved havet og ikke i Prinsens Palæ.

Nu kommer et vikingskib sejlene, og det luftige Roskilde 6 er ved hjælp af projekteringer af roende mænd på det lille lærred atter gjort sødygtigt. I horisonten bryder et tordenvejr løs. Det bevæger sig langsomt tættere på, og til sidst får tordenen podiet under mig til at vibrere. Det er nat, og skibet er på togt. Da skibet nærmer sig land og bebyggelse, bliver stemningen rå, og tempoet stiger. Vikingerne springer i vandet og angriber bebyggelsen i ly af mørket. En viking svinger sit sværd og dræber en af de indfødte med flere hug, og blodet farver hele lærredet rødt. Angrebet er organiseret kaos og er overstået i løbet af få voldelige sekunder. Vikingerne vender tilbage til skibet og sejler væk i mørket, mens den brændende bebyggelse lyser himlen op.

Efterfølgende går jeg ned til skibet. Jeg føler mig lidt utilpas, for selvom jeg utallige gange har læst, at vikingerne tog på togt og plyndrede og hærgede, er de visuelle indtryk alligevel stærkere end tekst. Med filmen stadig kørende i baghovedet forestiller jeg mig, at de refter, der er tilbage af skibet, engang skabte frygt, hvor det kom frem.

To yngre museumsgæster er anderledes hærdede, og den ene siger lidt skuffet til den anden: ”så sad man der i ti minutter, og så var der kun to, der døde”.

Roskilde 6 rekonstrueret. ©: Claus B. Petersen

Fokus og temaer

VIKING har fokus på vikingetidens krigsskib Roskilde 6, og undertemaerne er inspireret af skibet. De fire temaer er: Vikingernes Verden, Togter & Krig, Magten & Æren samt Tro & Ritual. Udstillingen formidler, at Vikingernes Verden fra slutningen af 700-årene til langt ind i 1000 årene strakte sig fra Nordatlanten til Det Kaspiske hav (jf. udstillingen). Kulturen var ekspanderende, og vikingerne drog ud på togter for at gå i krig, indgå alliancer, bosætte sig og handle. Udstillingen giver næsten hele vejen igennem et geografisk meget bredt syn på perioden. Kun i temaet Tro og Ritual er Danmark fremhævet som geografisk område. Her kan man bl.a. se en kopi af den store Jellingsten, Odinfiguren fra Lejre og Jesus på korset fra Risby. Dette er spændende set fra et dansk perspektiv, men måske fylder det for meget i en udstilling i London eller Berlin? Måske vil man i London og Berlin tilføje flere genstande til udstillingen fra egne arkiver?

Montre og genstande

Montrerne er traditionelle montre på sorte sokler med glas på 1-3 af siderne. Der er ingen tekst i monterne, hvilket adskiller udstillingen fra de klassiske genstands-

udstillinger. I stedet for tekster i/ved monterne er hver montre udstyret med 1-2 touch screens. Fordelene ved en touch screen er, at det er hurtigt at finde information om en genstand og muligt at forstørre billeder af udvalgte genstande. Ulemperne er, at kun én person pr. skærm kan søge information, og når en skærm ikke virker, er der ikke noget at gøre. Inden man går ind i udstillingen anmodes man om at se udstillingen på en time, hvilket er svært at overholde, hvis der er kø ved skærmene. Men det er en fordel, at der ikke er tekst, fordi genstandene på denne måde kommer mere til deres ret. Desuden er genstandene godt belyst, så det er muligt at studere dem. Udstillingen cirkler om temaerne vold og magt, hvilket er meget tydeligt i valget af genstande. Det er enten krigsudstyr eller genstande, der har tilhørt en lille elite. Man kan godt komme til at stå og gyse lidt, hvis man tænker på genstandenes oprindelige formål.

Udover Roskilde 6 mener jeg, man bør lægge mærke til langbuen fra Hedeby og hjelmene fra Ukraine. Buen er lavet af takstræ og er det første hele eksemplar fra perioden og måler 192 cm. Hjelmene er nogle af de få der kendes fra perioden og er dateret til 900-årene.

Tema: nye udstillinger

Det er i udstillingen muligt for voksne at prøve kopier af tøj, ringbrynje, sværd og hjelm. Har man aldrig holdt et sværd eller haft en brynje på, bør man prøve det, for det giver en bedre forståelse for de arkæologiske genstande. Det kan også give en anden forståelse for den kultur som genstandene i montrene var en del af, når man mærker tyngden af en brynje, og den barnlige glæde der er ved at holde et perfekt afbalanceret sværd.

Gadgets og games

VIKING gør flittigt brug af gadgets. Det mest imponerende er kombinationen af Roskilde 6, biograflærred og projekteringen af roende mænd siddende i skibet. Filmen Vikingernes Verden er med sine heftige lyd- og lyseffekter og projekteringer udstillingens højdepunkt.

Udstillingen indeholder et interaktivt spil "Det første togt". Spillet er målrettet større børn, men er man en konkurrencelysten voksen, så bliver man hurtigt fanget af spillet, og det er en fin afveksling fra at se på genstande, fordi det skaber et temposkifte i oplevelsen.

Spillet fungerer således, at man udenfor udstillingen opretter sig som bruger ved hjælp af en spillechip. Undervejs i udstillingen er der fire spillestationer. Plottet i spillet er følgende: Din far, en ægte viking, er død i et baghold. Du skal nu igennem nogle prøver, der skal forberede dig til at tage på togt og bevise overfor din fars gode ven, at du er en ægte viking. Min oplevelse med spillet er, at det ret hurtigt fanger, og ved spillets slutning bliver jeg lidt stolt over at få at vide, at jeg er en ægte viking.

Der indgår i udstillingen utallige fladskærme, men det er mere deres antal end deres brug, der er imponerende. Som tidligere omtalt står udstillingsteksterne på touch screens, hvilket er en hurtig måde at søge oplysninger på, når de virker, og der ikke er så mange gæster i udstillingen. Det er måske en fordel at downloade udstillingsteksterne ved hjælp af QR-tags, men da jeg ikke regnede med at få brug for det, før jeg stod inde i udstillingen, prøvede jeg det ikke. I udstillingen kan man "lytte til fortidens stemme". Det gøres ved at lægge øret ind til et lille hul i væggen og lytte.

Til sidst i udstillingen kan man "riste runer". Det foregår ved at man på en skærm skriver en tekst. Teksten ændres via en pc til runer og projekteres op på en

"runesten" i rummet. Det er meget enkelt og super underholdende.

Eftertanke

Udstillingen VIKING beskriver vikingetidens kultur som ekspanderende og bestående af mænd, der tager ud for at plyndre og handle. Er det okay, at togter og krig fylder så meget i udstillingen, når det sandsynligvis kun var elitens unge mænd, som tog på togt?

VIKING formidler allerede via sine plakater, at udstillingen handler om krigere og vold. Udstillingen holder derfor, hvad den lover, idet den formidler krigsskibet, og de deraf afledte temaer. Derimod er det gemt lidt for godt, at hovedparten af datidens mænd, kvinder og børn ernærede sig som bønder og levede knap så højdramatiske liv. Temaer som vold/magt sælger, og derfor kunne udstillerne have valgt at slå endnu mere på disse temaer, ved fx at gå i dybden med brugen af vikingetidens våben, men sværd, økser og hjelme er placeret meget æstetisk i monterne. Kun montren med pilespidser antyder hvordan dette våben fungerede som en hårdtslående byge. Det er tydeligt, at der fra udstillernes side har været et ønske om at lave en actionpacked udstilling, men det er sket med en omhyggelig afvejning af, hvor meget vold publikum kan eksponeres for, førend udstillingen kommer til at handle mere om vold end om viking.

Udstillingen VIKING er let tilgængelig og henvender sig til både børn og voksne, og for den mere kræsne museumsgænger er der kræs at finde i monterne.

VIKING er produceret i samarbejde mellem Nationalmuseet, The British Museum og Museum für Vor- und Frühgeschichte Staatliche Museen zu Berlin, og er støttet af A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, Augustinus Fonden og Bikubenfonden.

Udstilling havde sidste dag i København d. 18.11.2013, men fik du ikke set den, er det muligt at opleve udstillingen i London fra marts - juni 2014 og i Berlin fra september 2014 - januar 2015.